

**NR 150/2014**

PRZED WYBORAMI SAMORZĄDOWYMI

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku



Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej  
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa  
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl  
<http://www.cbos.pl>  
(48 22) 629 35 69

Na około miesiąc przed listopadowym głosowaniem sprawdziliśmy<sup>1</sup>, w jakim stopniu wybory absorbują uwagę Polaków, czy zamierzają wziąć w nich udział, co wpływa na poparcie określonych kandydatów, a także jak rozkładają się preferencje w głosowaniu na przedstawicieli do sejmików wojewódzkich. Interesowały nas ponadto czynniki, które, jak się wydaje, w istotny sposób kształtują aktywność obywatelską: poczucie wpływu na sprawy kraju oraz na to, co dzieje się w bliskiej okolicy – w mieście lub gminie.

### **POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY PUBLICZNE**

Od kiedy monitorujemy poziom poczucia wpływu na sprawy kraju, przeważającą część społeczeństwa stanowią obywatele, którzy uważają, że niewiele w tym względzie od nich zależy. Niedługo po upadku komunizmu poczucie wpływu na sprawy kraju było znikome – miało je zaledwie siedmiu na stu Polaków – i przez całe lata dziewięćdziesiąte przeświadczenie o możliwości współkształtowania rzeczywistości politycznej pozostawało marginalne. Pewną poprawę zarejestrowaliśmy w 2007 roku i od tego czasu do 2012 roku odsetek osób deklarujących poczucie wpływu na życie publiczne w kraju obejmował od około jednej czwartej do ponad jednej trzeciej ogółu. Z kolei w roku 2013 zaobserwowaliśmy istotne pogorszenie, które można tłumaczyć znacznym poziomem rozczarowania polityką bieżącą. Okazało się ono jednak przejściowe – w marcu tego roku wyniki powróciły do wcześniejszego poziomu. Obecnie przekonanie o wpływie obywateli na sprawy kraju jeszcze się umocniło. Deklaruje je jedna trzecia badanych (33%, od marca wzrost o 5 punktów procentowych), czyli tylko minimalnie mniej niż cztery lata temu, kiedy to zarejestrowaliśmy najwyższy odsetek osób mających poczucie wpływu na wydarzenia w kraju. W ciągu ostatnich miesięcy zmalała też grupa ankietowanych uważających, że od ludzi im podobnych niewiele zależy (spadek z 70% do 65%), co jednak nie zmienia faktu, że nadal jest to dominująca postawa wśród Polaków.

---

<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (293) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 9–15 października 2014 roku na liczącej 919 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12	VII '13	III '14	X '14
	w procentach												
Tak	7	10	19	11	15	24	30	25	36	30	19	28	33
Nie	91	86	76	87	83	73	65	72	60	68	79	70	65
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3	5	3	4	2	2	2	2

Poczucie wpływu na sprawy lokalne jest większe niż na sprawy kraju. W tym przypadku również obserwujemy jego znaczny wzrost po transformacji ustrojowej. Na początku lat dziewięćdziesiątych poczucie wpływu na sprawy swojego miasta czy gminy deklarowała tylko jedna szóstka Polaków, a w drugiej połowie ubiegłej dekady – jedna czwarta. W latach 2007–2012 poczucie wpływu na sprawy swojej miejscowości wyrażało od dwóch piątych do połowy obywateli, niemniej jednak dopiero od 2010 roku zaczęli oni przeważać liczebnie nad tymi, którzy nie mieli takiego przekonania. W roku 2013 – podobnie jak w przypadku poczucia wpływu na życie publiczne w kraju – nastąpiło pogorszenie, jednak, jak się okazało, również tymczasowe. Obecnie o możliwości oddziaływania mieszkańców na to, co dzieje się w ich mieście lub gminie, mówi ponad połowa badanych (53%), natomiast ponad dwie piąte (44%, od marca tego roku spadek o 3 punkty procentowe) jest zdania, że niewiele od nich zależy. Warto zauważyć, że jest to, obok wyniku z września 2010 roku, a więc również z okresu przedwyborczego, najlepszy rezultat, jeśli chodzi o liczbę obywateli przekonanych o własnym wpływie na sferę lokalną.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12	VII '13	III '14	X '14
	w procentach											
Tak	16	26	25	34	42	39	42	52	50	42	51	53
Nie	79	69	73	63	54	58	55	45	47	56	47	44
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4	3	3	3	3	2	2	3

Poczuciu wpływu zarówno na sprawy krajowe, jak i lokalne sprzyja młody wiek, wyższe wykształcenie, zamieszkiwanie w największych aglomeracjach oraz dobra ocena własnej sytuacji materialnej.

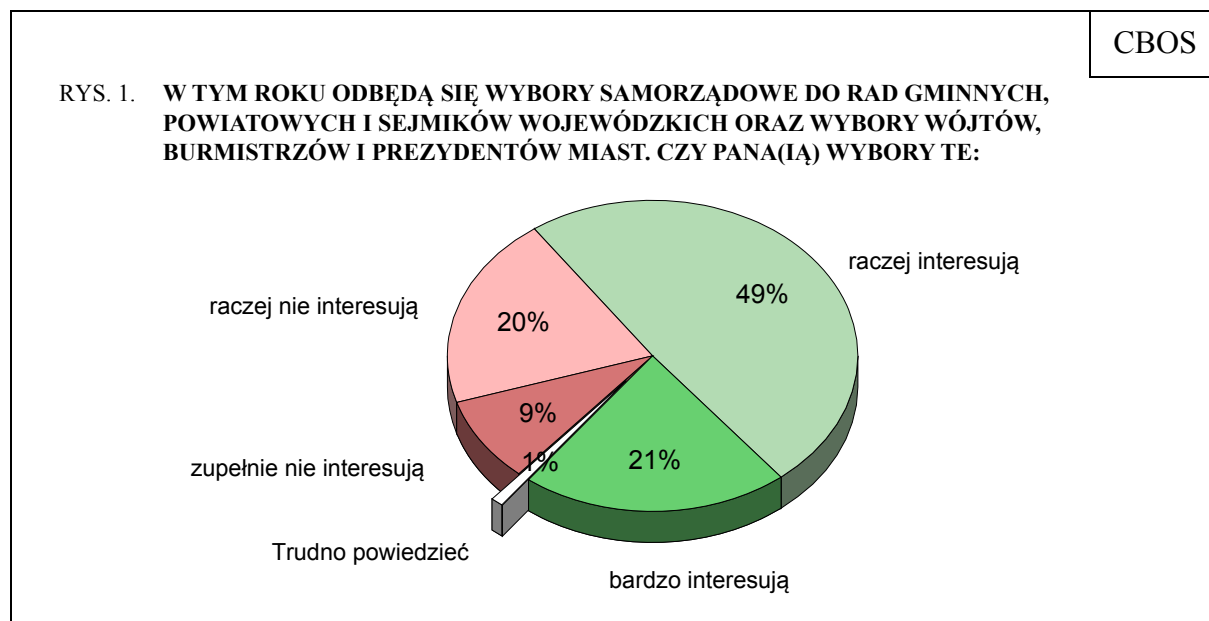
### RANGA WYBORÓW I ZAINTERESOWANIE NIMI

Wybory samorządowe, jak wynika z opinii Polaków, nie tylko nie ustępują pod względem znaczenia wyborom na szczeblu centralnym, ale są nawet postrzegane jako nieco bardziej istotne niż prezydenckie i parlamentarne. Głosowanie na przedstawicieli do władz lokalnych za ważne dla ludzi sobie podobnych uznaje siedmiu na dziesięciu badanych (70%, o 4 punkty procentowe więcej niż w czerwcu br.), podczas gdy wybór prezydenta w taki sposób postrzega niespełna dwie trzecie (64%), a posłów i senatorów – trzy piąte (59%). Na około miesiąc przed listopadowym głosowaniem liczba obywateli przypisujących wyborom lokalnym dużą wagę trochę wzrosła w porównaniu do poprzedniego pomiaru z czerwca tego roku.

Tabela 3

Oceny na skali 10-punktowej	Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają <b>wybory prezydenckie?</b>								
	X '02	X '03	III '04	VIII '06	I '09	VII '09	I '14	VI '14	X '14
	w procentach								
Praktycznie nie mają znaczenia (punkty 1–2)	11	11	13	13	16	15	20	11	13
Raczej mało ważne (punkty 3–5)	12	16	19	16	20	20	27	24	22
Raczej ważne (punkty 6–8)	28	23	29	26	31	32	27	27	29
Bardzo ważne (punkty 9–10)	47	47	37	42	31	31	25	36	35
Trudno powiedzieć	2	3	2	3	2	2	2	1	1
Średnia ocen	7,27	7,36	6,89	7,08	6,53	6,53	5,88	6,85	6,71
Oceny na skali 10-punktowej	Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają <b>wybory parlamentarne?</b>								
	X '02	X '03	III '04	VIII '06	I '09	VII '09	I '14	VI '14	X '14
	w procentach								
Praktycznie nie mają znaczenia (punkty 1–2)	10	13	16	13	15	16	25	13	15
Raczej mało ważne (punkty 3–5)	15	22	23	24	22	21	25	27	24
Raczej ważne (punkty 6–8)	30	24	29	25	32	30	27	26	28
Bardzo ważne (punkty 9–10)	42	37	30	35	29	30	21	31	31
Trudno powiedzieć	3	4	3	3	2	3	3	3	1
Średnia ocen	7,02	6,78	6,34	6,62	6,40	6,37	5,49	6,53	6,46
Oceny na skali 10-punktowej	Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają <b>wybory samorządowe?</b>								
	X '02	X '03	III '04	VIII '06	I '09	VII '09	I '14	VI '14	X '14
	w procentach								
Praktycznie nie mają znaczenia (punkty 1–2)	11	12	14	13	12	13	19	10	9
Raczej mało ważne (punkty 3–5)	15	18	24	23	21	20	23	22	21
Raczej ważne (punkty 6–8)	28	29	29	25	33	32	28	30	29
Bardzo ważne (punkty 9–10)	43	37	30	35	32	32	27	36	41
Trudno powiedzieć	3	4	3	4	2	2	2	2	1
Średnia ocen	7,07	6,93	6,38	6,58	6,69	6,61	6,07	6,96	7,16

Zbliżającymi się wyborami przedstawicieli do władz samorządowych interesuje się w stopniu przynajmniej umiarkowanym siedmiu na dziesięciu Polaków (70%), natomiast dla niemal jednej trzeciej (29%) nie mają one większego znaczenia.



Skala zainteresowania listopadowym głosowaniem jest nie tylko większa niż w ubiegłym miesiącu (o 4 punkty procentowe), ale także przewyższa zainteresowanie, jakie rejestrowaliśmy w analogicznych okresach przed poprzednimi wyborami samorządowymi.

Tabela 4

Zainteresowanie wyborami samorządowymi	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	VIII '98	IX '98	VI '02	VIII '02	IX '02	X '02	VI '06	VIII '06	IX '06	X '06	XI '06	VIII '10	IX '10	X '10	XI '10	VII '14	VIII '14	IX '14	X '14
	w procentach																		
Zainteresowani	50	63	55	50	53	61	47	47	48	53	57	59	65	62	66	62	62	66	70
Niezainteresowani	47	35	44	49	45	38	52	49	49	45	41	39	33	37	33	36	37	34	29
Trudno powiedzieć	3	2	1	1	2	1	1	4	3	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1

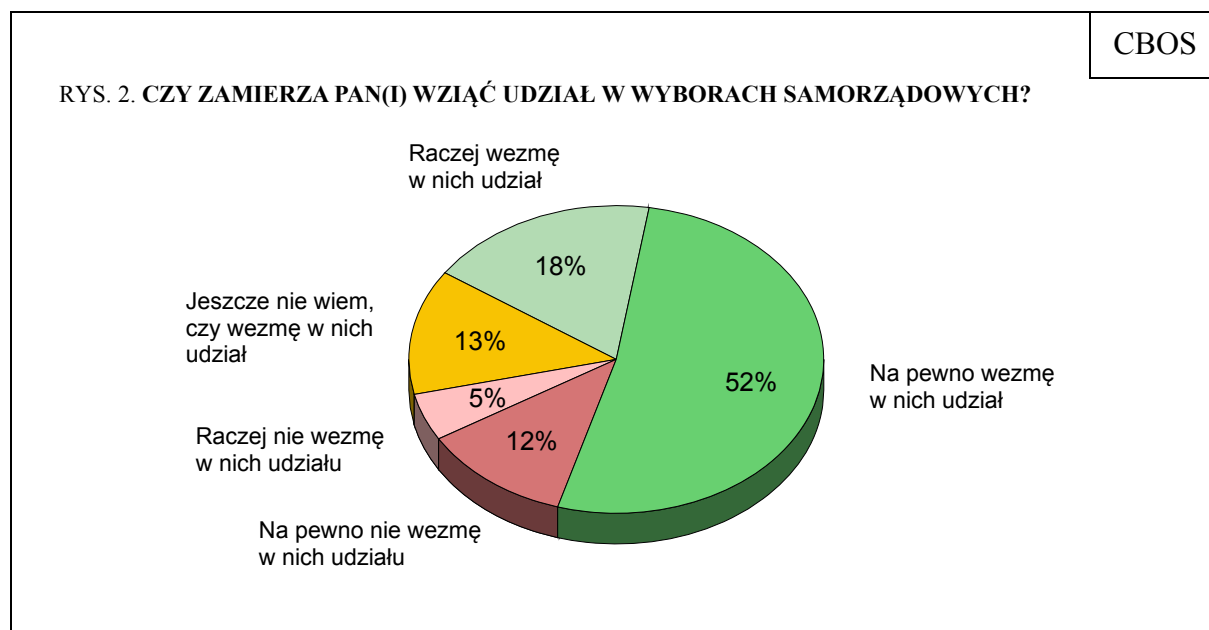
Nadchodzące głosowanie w największym stopniu absorbuje uwagę respondentów najlepiej wykształconych i – co w pewnej mierze jest z tym związane – zainteresowanych polityką (przynajmniej umiarkowanie), a ponadto także osób w wieku od 45 do 54 lat, badanych z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita*, najsilniej zaangażowanych w praktyki religijne (biorących w nich udział kilka razy w tygodniu), deklarujących prawicowe lub lewicowe poglądy polityczne, a także – minimalnie częściej niż innych – mieszkańców wsi.

Tabela 5

Zainteresowanie polityką	Zainteresowanie wyborami samorządowymi		
	Zainteresowani	Niezainteresowani	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Bardzo duże / duże	87	12	1
Średnie	78	21	1
Niewielkie	52	46	2
Żadne	39	60	1

### FREKWENCJA

Z deklaracji wynika, że zagłosować w listopadowych wyborach zamierza siedmiu na dziesięciu Polaków (70%), spośród których znaczna większość (52% ogółu) twierdzi, że zrobi to na pewno. Do urn nie planuje pójść niespełna jedna piąta badanych (17%), a co ósmy (13%) nie podjął jeszcze decyzji w tej sprawie.



W ciągu ostatniego miesiąca zwiększyło się nie tylko zainteresowanie wyborami, ale również deklarowana frekwencja. Można również dodać, że obecnie odsetek zamierzających głosować kształtuje się wprawdzie na podobnym poziomie jak w analogicznym momencie przed ostatnimi wyborami samorządowymi w 2010 roku, lecz jest zauważalnie wyższy niż osiem i dwanaście lat temu.

Tabela 6

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?	Wskazania respondentów według terminów badań																
	VIII '98	IX '98	VIII '02	IX '02	X '02	VIII '06	IX '06	X '06	XI '06	VIII '10	IX '10	X '10	XI '10	VII '14	VIII '14	IX '14	X '14
	w procentach																
Tak	60	69	55	58	64	56	55	57	63	66	71	68	71	66	65	66	70
Jeszcze nie wiem	15	17	20	17	13	19	19	18	15	25	15	14	11	15	15	14	13
Nie	25	13	25	25	23	25	26	25	22	9	14	18	18	19	20	20	17

Na tle innych absencję relatywnie często deklarują respondenci najmłodszy (32%), osoby uczące się lub studiujące (42%), ankietowani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (28%), niezainteresowani polityką (43%) oraz nieuczestniczący w praktykach religijnych (33%). Chęć udziału w zbliżających się wyborach częściej wyrażają mieszkańcy wsi i największych aglomeracji, z kolei relatywnie najrzadziej mieszkańcy miast średniej wielkości (od 20 do 100 tysięcy mieszkańców).

Tabela 7

Wielkość miejscowości	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Wieś	74	10	16
Miasto do 19 999 mieszkańców	68	13	19
20 000 – 99 999	63	22	15
100 000 – 499 999	65	16	19
500 000 i więcej	78	6	16

Chęć udziału w wyborach koresponduje także w pewnym stopniu z poczuciem wpływu na sprawy lokalne. Respondenci twierdzący, że to, co dzieje się w ich mieście lub gminie, zależy od nich, znacznie częściej deklarują obecność na wyborach niż ci, którzy są przeciwnego zdania.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Tak	79	10	11
Nie	58	17	25

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”



Zamiar głosowania w wyborach samorządowych jest niemal powszechny w elektoratach wszystkich analizowanych partii politycznych określonych na podstawie preferencji w ewentualnych wyborach parlamentarnych. Absencja lub brak sprecyzowanych planów co do głosowania w wyborach do Sejmu i Senatu w znacznym stopniu współwystępuje z analogicznymi postawami wobec wyborów samorządowych.

Tabela 9

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
SLD*	98	2	0
Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikke*	97	3	0
PiS wraz z Solidarną Polską i Polską Razem	93	4	3
PO	92	4	4
PSL*	90	7	3
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	50	38	12
Niezamierzający głosować	38	14	48

\* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

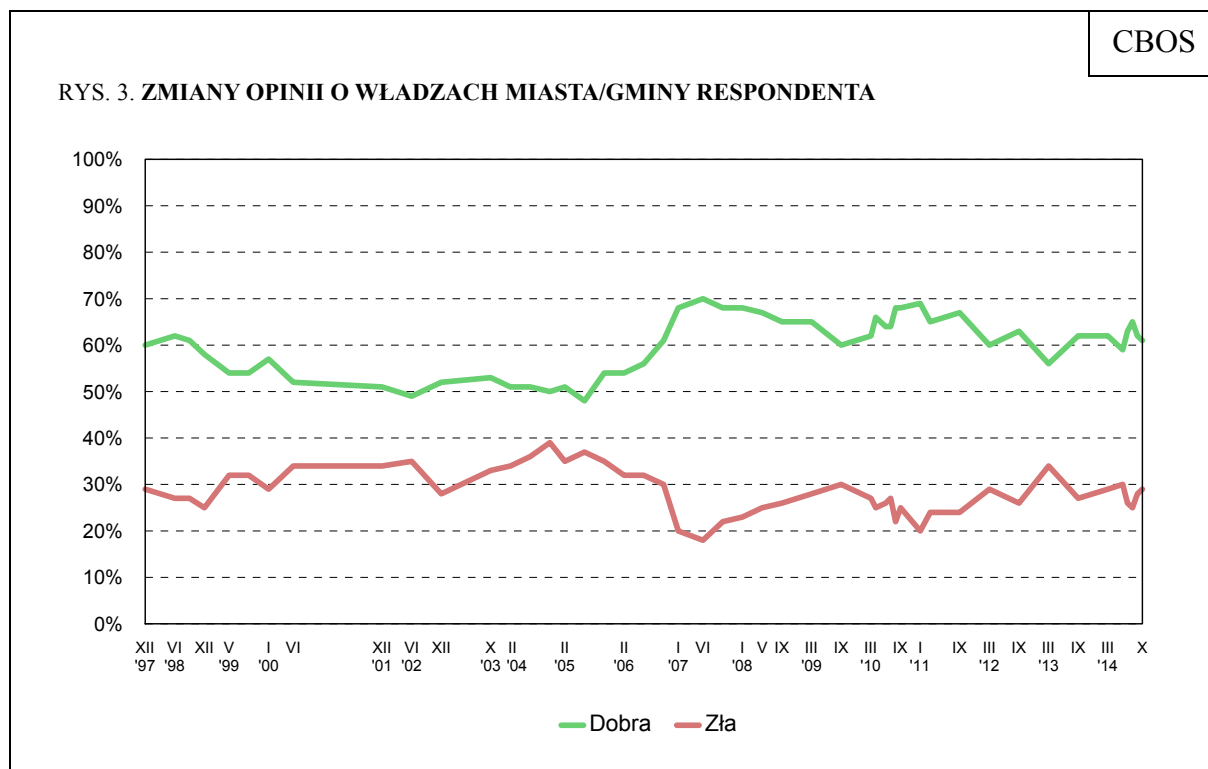
### STARE CZY NOWE WŁADZE

Spółeczny odbiór pracy samorządowców jest w tej kadencji stabilny i na ogół pozytywny: na około miesiąc przed wyborami działalność władz lokalnych w swojej miejscowości pozytywnie ocenia trzy piąte Polaków (61%), natomiast niezadowolona z niej jest niespełna jedna trzecia (29%). Można dodać, że poziom zadowolenia z samorządowców tej (2010–2014) i ubiegłej (2006–2010) kadencji jest wyraźnie wyższy niż z ich poprzedników.

Tabela 10

Oceny władz miasta/gminy	Wskazania respondentów według terminów badań															Zmiany IX–X 2014
	VIII '10	IX '10	I '11	III '11	IX '11	III '12	IX '12	III '13	IX '13	III '14	VI '14	VII '14	VIII '14	IX '14	X '14	
	w procentach															
Dobra	68	68	69	65	67	60	63	56	62	62	59	63	65	62	61	-1
Zła	22	25	20	24	24	29	26	34	27	29	30	26	25	28	29	+1

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”



W kontekście dobrych ocen obecnych władz lokalnych zaskakująca wydaje się obserwacja, że Polacy częściej wolą dać szansę nowym kandydatom niż doprowadzić do reelekcji kandydatów urzędujących (lub związanych z obecnymi władzami) – dotyczy to wyboru przedstawicieli na stanowiska wykonawcze, a także – szczególnie – do rady miasta lub gminy. W wyborach wójta, burmistrza lub prezydenta miasta dwie piąte ankietowanych (40%) preferowałyby osoby obecnie sprawujące ten urząd, natomiast nieco większa grupa (45%) zagłosowałaby na innych kandydatów. Takie podejście wydaje się stabilne, choć trzeba też zaznaczyć, że przed wyborami w 2010 roku minimalnie więcej osób opowiadało się za ponownym wyborem urzędujących władz.

Tabela 11

Czy w wyborach na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VIII 2010	VII 2014	X 2014
	w procentach		
– na osobę obecnie sprawującą ten urząd, jeśli będzie kandydować	40	38	40
– na innego kandydata niż ten, który obecnie sprawuje urząd	38	42	45
Trudno powiedzieć	22	20	15

W wyborach do rady miasta lub gminy preferowanie kandydatów nowych, spoza obecnej ekipy, zaznacza się jeszcze silniej: niemal połowa Polaków (47%) wolałaby na tych stanowiskach zobaczyć osoby niezwiązane z aktualnymi władzami, natomiast ponad jedna trzecia (37%) postawiłaby na nich ludzi obecnie pełniących te funkcje. Warto zwrócić uwagę, że jak dotychczas tylko raz, na kilka miesięcy przed wyborami cztery lata temu, Polacy nieco częściej skłonni byli zatrzymać urzędujących radnych niż zastąpić ich nowymi ludźmi.

Tabela 12

Czy w wyborach do rady Pana(i) gminy/miasta wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	V 1994	IX 1998	I 2002	VI 2002	VIII 2006	VIII 2010	VII 2014	X 2014
	w procentach							
– na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	36	35	24	27	31	38	35	35
– na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	45	47	43	41	42	35	40	47
Trudno powiedzieć	18	18	33	32	27	27	25	18

Klucz wyboru kandydatów w zbliżającym się głosowaniu jest kształtowany przez nastawienie do obecnych władz samorządowych. Respondenci odnoszący się do ich pracy z aprobatą na ogół woleliby głosować na obecnych kandydatów lub na osoby związane z obecnymi władzami, natomiast niezadowoleni z działalności samorządowców w zdecydowanej większości opowiadają się za wprowadzeniem do władz lokalnych nowych, niepowiązanych z aktualną ekipą ludzi. Trzeba podkreślić, że ten drugi czynnik, czyli niezadowolenie, silniej oddziałuje na sposób głosowania niż pozytywna ocena pracy samorządowców.

Tabela 13

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność władz lokalnych w Pana(i) gminie, miejscowości?	Czy w wyborach na wójta/burmistrza/ prezydenta miasta wolał(a)by Pan(i) głosować:		
	– na osobę obecnie sprawującą ten urząd, jeśli będzie kandydować	– na innego kandydata niż ten, który obecnie sprawuje urząd	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Dobrze	56	30	14
Źle	13	80	7
Trudno powiedzieć	26	35	39

Tabela 14

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność władz lokalnych w Pana(i) gminie, miejscowości?	Czy w wyborach do rady Pana(i) gminy / miasta wolal(a)by Pan(i) głosować:		
	– na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	– na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Dobrze	48	35	17
Źle	10	76	14
Trudno powiedzieć	29	35	36

Niezależnie od tego, czy wyborców motywuje chęć wymiany czy też pozostawienia obecnych władz samorządowych, deklarowana obecność na listopadowym głosowaniu w obu tych grupach jest niemal identyczna.

Tabela 15

Czy w wyborach [...] wolal(a)by Pan(i) głosować:	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
<b>do rady Pana(i) gminy/miasta</b>			
– na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	73	12	15
– na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	73	14	13
Trudno powiedzieć	61	12	27
<b>na wójta/burmistrza/ prezydenta miasta</b>			
– na osobę obecnie sprawującą ten urząd, jeśli będzie kandydować	73	13	14
– na innego kandydata niż ten, który obecnie sprawuje urząd	74	12	14
Trudno powiedzieć	52	14	34

### ZNAJOMOŚĆ KANDYDATÓW

Wiedzę o przynajmniej jednym kandydacie na stanowisko wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w swojej miejscowości ma niemal trzy piąte Polaków (58%), z czego dwie piąte (39%) zna sylwetki kilku z nich. Od poprzedniego pomiaru w ubiegłym miesiącu poziom rozeznania w kandydatach na stanowiska wykonawcze istotnie wzrósł (o 17 punktów procentowych), co wynika z faktu, że im bliżej wyborów, tym bardziej intensywna staje się kampania i więcej informacji dociera do wyborców. Ponadto znajomość kandydatów jest obecnie lepsza niż w podobnym okresie poprzedzającym głosowania w 2006 i 2010 roku.

Tabela 16

Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w tegorocznych wyborach samorządowych na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)?	VII '02	VIII '02	IX '02	X '06	IX '10	X '10	IX '14	X '14
	w procentach							
Tak, słyszałem(a)m o kilku kandydatach	15	15	23	34	19	30	24	39
Tak, słyszałem(a)m o jednym kandydacie	9	8	11	10	15	16	17	19
Nie, nie wiem, kto będzie kandydował w wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	76	77	66	56	66	54	59	42

Słabszym rozeznanieniem w kandydatach na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast wyróżniają się najmłodszy i najstarsi ankietowani, respondenci mający wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne oraz osoby nieuczestniczące w praktykach religijnych, natomiast lepiej niż przeciętnie zorientowani są mieszkańcy największych aglomeracji, ankietowani z wyższym wykształceniem, ludzie w dużym stopniu zainteresowani polityką (77% z nich zna przynajmniej jednego kandydata) i interesujący się nadchodzącymi wyborami (69%).

Znajomość kandydatów na stanowiska wykonawcze w samorządach sprzyja zamiarowi głosowania w zbliżających się wyborach. Osoby deklarujące, że mają wiedzę o kandydatach – zwłaszcza o kilku spośród nich – znacznie częściej planują udać się do urn niż respondenci w tej kwestii niezorientowani.

Tabela 17

Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w tegorocznych wyborach samorządowych na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Tak, słyszałem(a)m o kilku kandydatach	85	8	7
Tak, słyszałem(a)m o jednym kandydacie	75	16	9
Nie, nie wiem, kto będzie kandydował w wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	53	17	30

### DECYZJE WYBORCZE

Większość badanych, którzy zadeklarowali zamiar udziału w nadchodzących wyborach samorządowych, w mniejszym lub większym stopniu już zdecydowała, na kogo będzie głosować zarówno w wyborach na wójta, burmistrza, prezydenta miasta, jak i do rady miasta lub gminy, choć w tym drugim przypadku grupa niemająca jeszcze swoich kandydatów jest liczniejsza (43% wobec 34%). W przypadku wyborów na stanowiska

wykonawcze w samorządach dwie piąte zamierzających głosować (40%) podjęło już decyzję, kogo poprze, a jedna czwarta (26%) wprawdzie ostatecznie nie zdecydowała, ale ma kandydatów, ku którym się skłania. Można dodać, że brak jakichkolwiek decyzji w tej kwestii charakteryzuje znaczny odsetek mieszkańców największych aglomeracji (45%).

Tabela 18

Czy wie Pan(i) już na kogo, na którego z kandydatów będzie Pan(i) głosował(a) w wyborach <b>na wójta/burmistrza/prezydenta miasta?</b>	Odpowiedzi zadeklarowanych wyborców		
	XI 2006 (N=614)	XI 2010 (N=705)	X 2014 (N=640)
	w procentach		
Tak podjąłem / podjęłam już decyzję, kogo poprę w tych wyborach	48	46	40
Nie zdecydowałem(a)m ostatecznie, na kogo będę głosował(a), ale mam kandydata / kandydatów, ku którym się skłaniam	27	26	26
Nie, zupełnie nie wiem jeszcze, na kogo będę głosował(a)	25	28	34

Niemal jedna trzecia planujących pójść do urn (29%) wytypowała już konkretnych kandydatów na radnych miasta lub gminy. Zbliżona liczebnie grupa (28%) nie wie jeszcze dokładnie, kogo poprze, ale ma już wstępne preferencje. Warto zwrócić uwagę, że zdecydowani w tej sprawie są najczęściej mieszkańcy wsi (39% z nich wie już, kogo poprze), natomiast najrzadziej jakikolwiek pomysł, na kogo głosować, mają mieszkańcy największych metropolii (63% zupełnie nie wie, kogo poprze).

Tabela 19

Czy wie Pan(i) już, na kogo odda swój głos w wyborach <b>do rady swojego miasta / gminy?</b>	(N=641)
	w procentach
Tak podjąłem / podjęłam już decyzję, kogo poprę w tych wyborach	29
Nie zdecydowałem(a)m ostatecznie, na kogo będę głosował(a), ale mam kandydata / kandydatów, ku którym się skłaniam	28
Nie, zupełnie nie wiem jeszcze, na kogo będę głosował(a)	43

Można dodać, że zarówno w przypadku wyboru członków rady miasta czy gminy, jak i wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, przynajmniej częściowo sprecyzowany pogląd, na jakich kandydatów głosować, częściej mają osoby o lewicowych poglądach politycznych niż deklarujący orientację centrową lub prawicową.

W wyborach samorządowych polityczne afiliacje kandydatów na wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast oraz na radnych schodzą – jak wynika z deklaracji – na drugi plan. Jedynie kryterium przynależności partyjnej zamierza się kierować zaledwie co dwudziesty respondent deklarujący udział w listopadowym głosowaniu (5%). W wyborach władz wykonawczych ponad trzy piąte (62%) bierze pod uwagę wyłącznie osobę kandydata,

niezależnie od przynależności partyjnej, a niemal jedna trzecia (30%) uwzględnia oba kryteria. Podobną strategię można odnotować w głosowaniu na radnych: ponad połowa (56%) kieruje się wyłącznie osobami kandydatów, natomiast ponad jedna trzecia (36%) bierze pod uwagę również ich przynależność polityczną.

Tabela 20

Czy podejmując decyzję, na kogo odda Pan(i) głos w wyborach <b>wójta/burmistrza, prezydenta</b> miasta, będzie się Pan(i) kierował(a):	Odpowiedzi zadeklarowanych wyborców		
	X 2010 (N=704)	XI 2010 (N=705)	X 2014 (N=642)
	w procentach		
– wyłącznie osobą kandydata	59	60	62
– zarówno osobą kandydata, jak i tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	32	32	30
– przede wszystkim tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	7	5	5
Trudno powiedzieć	2	3	3

Tabela 21

Czy w wyborach <b>do rady Pana(i) miasta/gminy</b> będzie się Pan(i) kierował(a):	Odpowiedzi zadeklarowanych wyborców		
	X 2010 (N=703)	XI 2010 (N=705)	X 2014 (N=642)
	w procentach		
– wyłącznie osobami kandydatów	54	57	56
– zarówno osobami kandydatów, jak i tym, jakie partie polityczne reprezentują	36	34	36
– przede wszystkim tym, jakie partie polityczne reprezentują	8	7	5
Trudno powiedzieć	2	2	3

Wymiar polityczny wyborów samorządowych silniej zaznacza się w metropoliach. Na wsiach i w miastach do 100 tysięcy mieszkańców nadrzędnym kryterium udzielenia poparcia jest wyłącznie osoba kandydata, natomiast w większych aglomeracjach znaczna część badanych kieruje się dodatkowo przynależnością polityczną.

Tabela 22

Wielkość miejscowości	Czy podejmując decyzję, na kogo odda Pan(i) głos w wyborach <b>wójta/burmistrza, prezydenta</b> miasta, będzie się Pan(i) kierował(a):			
	wyłącznie osobą kandydata	zarówno osobą kandydata, jak i tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	przede wszystkim tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wieś	69	21	6	4
Miasto do 19 999 mieszkańców	68	22	4	5
20 000 – 99 999	63	27	6	3
100 000 – 499 999	47	49	3	1
500 000 i więcej	42	55	3	0

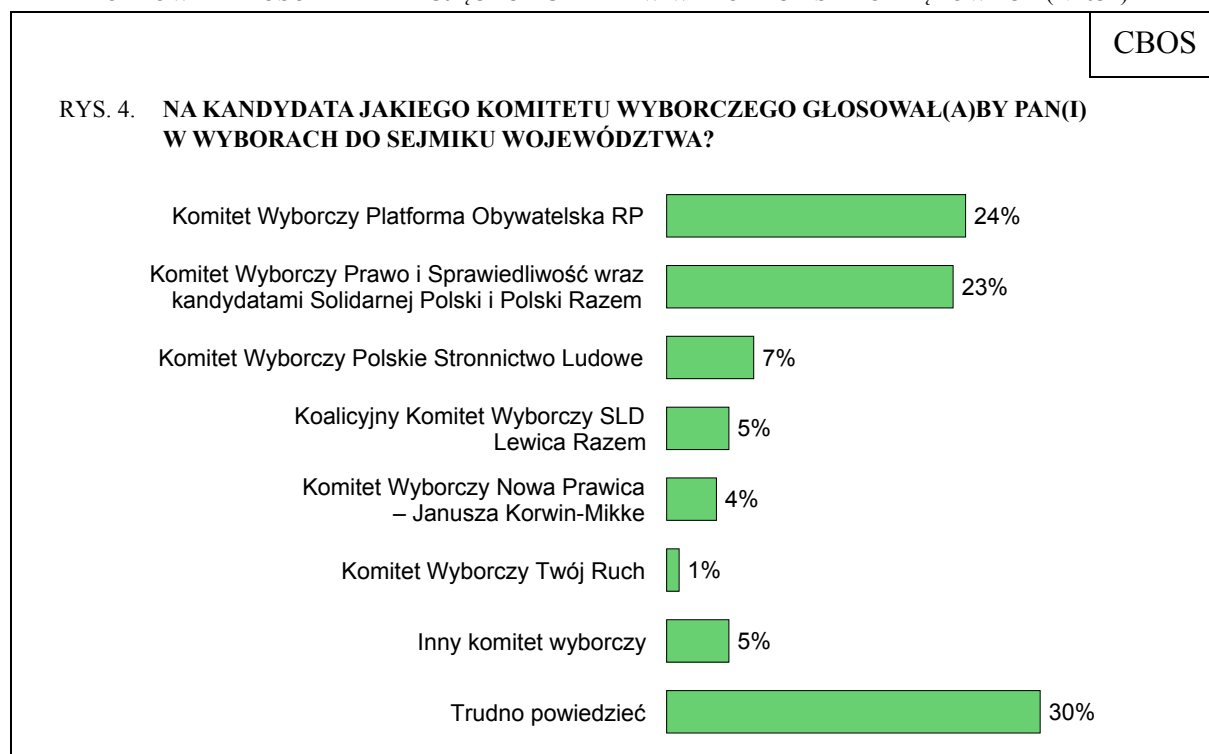
Tabela 23

Wielkość miejscowości	Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy będzie się Pan(i) kierował(a):			
	wyłącznie osobami kandydatów	zarówno osobami kandydatów, jak i tym, jakie partie polityczne reprezentują	przede wszystkim tym, jakie partie polityczne reprezentują	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wieś	67	25	5	4
Miasto do 19 999 mieszkańców	63	27	4	6
20 000 – 99 999	54	36	9	2
100 000 – 499 999	38	55	4	3
500 000 i więcej	32	65	3	0

### PREFERENCJE

W wyborach do sejmików wojewódzkich – jak wynika z deklaracji osób zamierzających zagłosować – Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość z Polską Razem i Solidarną Polską uzyskałyby zbliżoną liczbę mandatów (wskazuje je odpowiednio 24% i 23%). W porównaniu do zeszłomiesięcznych notowań poparcie dla obu tych komitetów spadło (odpowiednio o 4 punkty i 3 punkty procentowe), zwiększyła się natomiast grupa niemająca sprecyzowanych preferencji w tym głosowaniu (z 22% do 30%), co, jeśli wziąć pod uwagę czas pozostały do wyborów, wydaje się dość zaskakujące.

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH UDZIAŁ W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH (N=632)





Podobne jak miesiąc, temu poparcie w wyborach do sejmików wojewódzkich uzyskują komitety wyborcze Polskiego Stronnictwa Ludowego (7%), Sojuszu Lewicy Demokratycznej Lewica Razem (5%) i Nowej Prawicy (4%). Niezmiennie tylko jeden na stu badanych (1%) zamierza oddać głos na kandydata Twojego Ruchu, który – jak się okazało już po rozpoczęciu realizacji sondażu – nie spełnił wymogu rejestracji list kandydatów w co najmniej połowie okręgów w wyborach do sejmików wojewódzkich.

Tabela 24

Poparcie dla kandydatów poszczególnych partii w wyborach do sejmików wojewódzkich	Odpowiedzi osób deklarujących udział w wyborach samorządowych		
	VIII 2014 (N=631)	IX 2014 (N=615)	X 2014 (N=632)
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość		22	26
Polska Razem Jarosława Gowina	25	3	
Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro		1	
Platforma Obywatelska RP	22	28	24
Polskie Stronnictwo Ludowe	6	6	7
Sojusz Lewicy Demokratycznej	6	6	5
Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikke	3	5	4
Twój Ruch	2	1	1
Prawica Rzeczypospolitej	1	-	-
Inny komitet wyborczy	10	6	5
Trudno powiedzieć	24	22	30



Wyborami samorządowymi, które w opinii Polaków są nieco ważniejsze niż parlamentarne i prezydenckie, zainteresowanie wyraża siedmiu na dziesięciu badanych. Tyle samo planuje obecność na listopadowym głosowaniu, choć z praktyki wiadomo, że faktyczna frekwencja znacznie ustępuje deklarowanej – np. cztery lata temu była o blisko jedną trzecią niższa. Z deklaracji wynika, że w wyborach do sejmików wojewódzkich najwięcej mandatów zgromadziłaby Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość, z list którego startować będą również kandydaci Polski Razem i Solidarnej Polski. Na trzecim miejscu plasuje się Polskie Stronnictwo Ludowe, poziom pięcioprocentowego progu osiąga Sojusz Lewicy Demokratycznej, a nieznacznie poniżej lokuje się Nowa Prawica.

Większość Polaków dobrze ocenia działalność obecnych władz lokalnych w swojej miejscowości. Znaczny odsetek badanych zamierza w głosowaniu na wójta, burmistrza czy prezydenta miasta oraz – zwłaszcza – na radnych w mieście lub gminie poprzeć jednak nowych kandydatów, niezwiązanych z urzędującymi obecnie.

Przeważająca część badanych deklaruje, iż ma wiedzę o przynajmniej jednym kandydacie na stanowisko wykonawcze w swojej miejscowości. Znajomość kandydatów jest obecnie lepsza niż była przed wyborami z 2006 i 2010 roku. Większość obywateli podjęła już przynajmniej wstępną decyzję, na kogo głosować w nadchodzących wyborach, przy czym bardziej sprecyzowane – prawdopodobnie z racji lepszej rozpoznawalności kandydatów – są plany głosowania na stanowiska wykonawcze. Wyborcy – jak w większości zapowiadają – będą się kierować przede wszystkim osobami kandydatów, rzadziej zaś uwzględniać dodatkowo ich polityczne afiliacje. Zupełnie marginalne jest natomiast dokonywanie wyboru wyłącznie z klucza partyjnego.

Opracował  
Michał FELIKSIAK

## A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		33	65	2	918
Płeć	Mężczyźni	34	65	1	445
	Kobiety	32	66	2	473
Wiek	18–24 lata	45	52	2	103
	25–34	42	56	2	183
	35–44	34	64	2	162
	45–54	34	65	1	144
	55–64	24	73	3	161
	65 lat i więcej	21	79	1	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	68	2	364
	Miasto do 19 999	32	66	2	129
	20 000 – 99 999	28	70	2	177
	100 000 – 499 999	35	65	1	160
	500 000 i więcej mieszk.	50	47	2	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	31	67	2	190
	Zasadnicze zawodowe	28	71	1	224
	Średnie	31	68	1	283
	Wyższe	42	55	3	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	47	50	3	98
	Średni personel, technicy	28	72		39
	Pracownicy adm.-biurowi	40	58	3	48
	Pracownicy usług	27	69	4	59
	Robotnicy wykwalifikowani	34	65	1	100
	Robotnicy niewykwalifik.	43	55	2	50
	Rolnicy	32	68		35
	Pracujący na własny rach.	36	63	2	39
	Bezrobotni	38	62		74
	Emeryci	21	77	1	212
	Renciści	28	67	5	58
	Uczniowie i studenci	45	52	2	59
	Gospodynie domowe i inni	24	76		47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	52	1	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	62		69
	sekt. pryw. poza rolnict.	31	65	3	251
	prywatnym gosp. rolnym	34	63	2	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	59	2	88
	501–750	33	67		91
	751–1000	29	70	1	151
	1001–1500	28	72		151
	Powyżej 1500 zł	39	60	1	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	77	2	113
	Średnie	25	74	1	399
	Dobre	44	54	2	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	51	3	54
	Raz w tygodniu	35	64	2	384
	1–2 razy w miesiącu	27	71	2	165
	Kilka razy w roku	29	70	1	203
	W ogóle nie uczestniczy	37	62	1	109
Poglądy polityczne	Lewica	35	64	1	149
	Centrum	36	63	1	292
	Prawica	38	61	1	281
	Trudno powiedzieć	19	77	5	196

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		53	44	3	918
Płeć	Mężczyźni	55	44	2	445
	Kobiety	52	44	4	473
Wiek	18–24 lata	69	30	1	103
	25–34	54	45	2	183
	35–44	64	34	2	162
	45–54	57	40	3	144
	55–64	44	52	4	161
	65 lat i więcej	39	57	4	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	49	3	364
	Miasto do 19 999	56	41	3	129
	20 000 – 99 999	56	42	3	177
	100 000 – 499 999	53	45	2	160
	500 000 i więcej mieszk.	68	30	2	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	43	52	5	190
	Zasadnicze zawodowe	50	48	3	224
	Średnie	52	46	3	283
	Wyższe	68	32	0	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	22		98
	Średni personel, technicy	52	48		39
	Pracownicy adm.-biurowi	62	35	3	48
	Pracownicy usług	55	43	1	59
	Robotnicy wykwalifikowani	50	49	1	100
	Robotnicy niewykwalifik.	54	39	7	50
	Rolnicy	63	35	3	35
	Pracujący na własny rach.	52	42	5	39
	Bezrobotni	55	44	1	74
	Emeryci	37	59	4	212
	Renciści	53	38	9	58
	Uczniowie i studenci	74	26		59
	Gospodynie domowe i inni	36	64		47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	32	3	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	34		69
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	42	3	251
	prywatnym gosp. rolnym	47	51	3	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	45	51	5	88
	501–750	59	40	2	91
	751–1000	48	49	3	151
	1001–1500	51	46	3	151
	Powyżej 1500 zł	59	40	1	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	43	55	2	113
	Średnie	47	50	3	399
	Dobre	62	35	2	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	34	7	54
	Raz w tygodniu	55	42	3	384
	1–2 razy w miesiącu	57	42	2	165
	Kilka razy w roku	47	50	3	203
	W ogóle nie uczestniczy	53	45	1	109
Poglądy polityczne	Lewica	57	42	1	149
	Centrum	54	43	3	292
	Prawica	60	39	1	281
	Trudno powiedzieć	40	55	5	196

Tabela 3

		16 listopada odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Czy Pana(ia) wybory te:			Liczba osób
		interesują	nie interesują	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		70	29	1	917
Płeć	Mężczyźni	69	29	2	443
	Kobiety	70	29	1	473
Wiek	18–24 lata	63	34	3	101
	25–34	68	29	3	183
	35–44	67	32	1	162
	45–54	77	23		144
	55–64	71	28	1	161
	65 lat i więcej	69	29	2	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	24	1	364
	Miasto do 19 999	72	27	2	129
	20 000 – 99 999	65	34	2	177
	100 000 – 499 999	61	36	3	160
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	72	28		87
	Podstawowe / gimnazjalne	64	34	2	189
	Zasadnicze zawodowe	65	32	3	224
	Średnie	69	30	1	283
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	80	19	1	221
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	22		98
	Średni personel, technicy	73	27		39
	Pracownicy adm.-biurowi	81	19		48
	Pracownicy usług	62	37	1	59
	Robotnicy wykwalifikowani	66	31	3	100
	Robotnicy niewykwalifik.	66	31	3	50
	Rolnicy	84	16		35
	Pracujący na własny rach.	78	22		39
	Bezrobotni	59	39	2	74
	Emeryci	71	27	2	212
	Renciści	73	26	1	58
	Uczniowie i studenci	61	35	4	58
	Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	58	42	
inst. państw., publicznej		83	17		127
spółce właścicieli prywatnych i państwa		59	41		69
sekt. pryw. poza rolnict.		69	29	2	251
prywatnym gosp. rolnym		80	20		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	69	31		88
	501–750	55	39	6	91
	751–1000	72	28		151
	1001–1500	73	26	1	150
	Powyżej 1500 zł	77	23	0	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	68	31	1	113
	Średnie	67	31	2	399
	Dobre	72	26	2	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	87	13		54
	Raz w tygodniu	73	25	2	382
	1–2 razy w miesiącu	74	26		165
	Kilka razy w roku	62	37	2	203
	W ogóle nie uczestniczy	57	41	2	109
Poglądy polityczne	Lewica	74	25	1	149
	Centrum	70	27	3	292
	Prawica	77	22	1	280
	Trudno powiedzieć	54	44	1	196

Tabela 4

		Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w tych wyborach?			Liczba osób
		Wezmę w nich udział	Jeszcze nie wiem	Nie wezmę w nich udziału	
		%	%	%	
Ogółem		70	13	17	918
Płeć	Mężczyźni	70	13	17	445
	Kobiety	70	13	17	473
Wiek	18–24 lata	55	12	32	103
	25–34	69	17	14	183
	35–44	71	15	14	162
	45–54	75	12	13	144
	55–64	73	9	18	161
	65 lat i więcej	70	13	16	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	10	16	364
	Miasto do 19 999	68	13	19	129
	20 000 – 99 999	63	22	15	177
	100 000 – 499 999	65	16	19	160
	500 000 i więcej mieszk.	78	6	16	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	59	14	28	190
	Zasadnicze zawodowe	62	17	20	224
	Średnie	71	14	15	283
	Wyższe	86	8	6	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	90	9	1	98
	Średni personel, technicy	83	5	12	39
	Pracownicy adm.-biurowi	83	6	11	48
	Pracownicy usług	61	16	23	59
	Robotnicy wykwalifikowani	65	20	15	100
	Robotnicy niewykwalifik.	68	20	12	50
	Rolnicy	84	12	4	35
	Pracujący na własny rach.	74	11	15	39
	Bezrobotni	58	12	29	74
	Emeryci	70	14	16	212
	Renciści	75	8	17	58
	Uczniowie i studenci	42	17	42	59
	Gospodynie domowe i inni	58	16	26	47
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	89	6	5
spółce właścicieli prywatnych i państwa		68	14	18	69
sekt. pryw. poza rolnict.		69	16	15	251
prywatnym gosp. rolnym		81	10	10	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	70	10	20	88
	501–750	55	20	25	91
	751–1000	69	13	18	151
	1001–1500	76	6	18	151
	Powyżej 1500 zł	77	12	11	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	63	15	22	113
	Średnie	71	11	18	399
	Dobre	70	15	15	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	85	5	10	54
	Raz w tygodniu	72	15	13	384
	1–2 razy w miesiącu	77	11	11	165
	Kilka razy w roku	62	15	23	203
	W ogóle nie uczestniczy	58	10	33	109
Poglądy polityczne	Lewica	73	12	16	149
	Centrum	70	16	14	292
	Prawica	77	9	14	281
	Trudno powiedzieć	57	16	27	196

Tabela 5

		Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w tegorocznych wyborach samorządowych na stanowisko wójta/burmistrza/prezydenta miasta?			Liczba osób
		Tak, słyszałem(a)m o kilku kandydatach	Tak, słyszałem(a)m o jednym kandydacie	Nie, nie wiem kto będzie kandydował w tych wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	
		%	%	%	
Ogółem		39	19	42	914
Płeć	Mężczyźni	39	20	41	443
	Kobiety	39	19	42	471
Wiek	18–24 lata	33	16	50	103
	25–34	42	22	36	181
	35–44	40	20	40	162
	45–54	48	20	32	143
	55–64	37	17	46	160
	65 lat i więcej	33	19	49	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	20	44	363
	Miasto do 19 999	39	18	43	128
	20 000 – 99 999	40	17	43	177
	100 000 – 499 999	40	19	40	158
	500 000 i więcej mieszk.	46	24	30	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	28	19	54	187
	Zasadnicze zawodowe	27	20	53	224
	Średnie	44	16	40	283
	Wyższe	54	23	23	219
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	28	19	98
	Średni personel, technicy	43	23	34	39
	Pracownicy adm.-biurowi	65	4	30	48
	Pracownicy usług	38	16	46	59
	Robotnicy wykwalifikowani	35	19	46	100
	Robotnicy niewykwalifik.	43	13	44	50
	Rolnicy	37	34	29	35
	Pracujący na własny rach.	62	17	21	39
	Bezrobotni	27	12	61	74
	Emeryci	33	16	51	211
	Renciści	27	27	46	55
	Uczniowie i studenci	33	18	49	59
	Gospodynie domowe i inni	34	35	32	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	57	16	26	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	21	40	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	42	20	38	251
	prywatnym gosp. rolnym	36	34	30	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	42	11	47	88
	501–750	29	24	47	91
	751–1000	41	21	38	150
	1001–1500	36	19	45	151
	Powyżej 1500 zł	47	19	34	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	28	22	50	112
	Średnie	39	17	44	398
	Dobre	42	21	37	404
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	23	36	54
	Raz w tygodniu	39	21	40	382
	1–2 razy w miesiącu	44	21	35	165
	Kilka razy w roku	41	16	43	201
	W ogóle nie uczestniczy	29	16	55	109
Poglądy polityczne	Lewica	44	22	34	148
	Centrum	42	16	41	292
	Prawica	44	20	36	280
	Trudno powiedzieć	23	21	56	194

Tabela 6

		Czy, podejmując decyzję, na kogo odda Pan(i) głos w wyborach wójta/burmistrza, prezydenta miasta, będzie się Pan(i) kierował(a):				Liczba osób	
		wyłącznie osobą kandydata	zarówno osobą kandydata, jak i tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	przede wszystkim tym, jaką partię polityczną on reprezentuje	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%		
Ogółem		62	30	5	3	642	
Płeć	Mężczyźni	65	25	6	3	310	
	Kobiety	58	35	4	3	332	
Wiek	18–24 lata	49	46	5		57	
	25–34	50	41	5	3	127	
	35–44	64	29	2	5	115	
	45–54	65	30	3	3	109	
	55–64	70	20	6	3	118	
	65 lat i więcej	66	22	9	3	117	
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	21	6	4	269	
	Miasto do 19 999	68	22	4	5	88	
	20 000 – 99 999	63	27	6	3	112	
	100 000 – 499 999	47	49	3	1	103	
	500 000 i więcej mieszk.	42	55	3		69	
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	69	16	12	3	111	
	Zasadnicze zawodowe	70	18	6	6	139	
	Średnie	59	36	3	3	201	
	Wyższe	55	41	2	2	190	
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	51	47	2		89	
	Średni personel, technicy	58	42			32	
	Pracownicy adm.-biurowi	41	51	2	7	40	
	Pracownicy usług	59	32		9	36	
	Robotnicy wykwalifikowani	71	23	3	3	65	
	Robotnicy niewykwalifik.	68	27	3	2	34	
	Rolnicy	76	15	7	3	30	
	Pracujący na własny rach.	68	22	6	4	29	
	Bezrobotni	70	12	13	5	43	
	Emeryci	64	23	9	4	149	
	Renciści	73	20	5	2	43	
Pracuje w:	Uczniowie i studenci	47	49	4		25	
	Gospodynie domowe i inni	51	45		4	27	
	inst. państw., publicznej	59	38	1	2	113	
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	42	4	6	47	
	sekt. pryw. poza rolnict.	61	34	2	3	173	
	prywatnym gosp. rolnym	78	13	6	3	31	
	Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	27	8	3	62
		501–750	56	30	12	2	50
		751–1000	62	33	4	1	104
		1001–1500	58	34	4	4	115
Powyżej 1500 zł		64	32	3	0	151	
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	35	9	7	71	
	Średnie	61	30	6	3	285	
	Dobre	65	30	3	2	286	
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	39	3		46	
	Raz w tygodniu	64	25	6	5	277	
	1–2 razy w miesiącu	65	30	3	2	127	
	Kilka razy w roku	60	36	3	1	126	
	W ogóle nie uczestniczy	54	32	10	4	63	
Poglądy polityczne	Lewica	59	31	8	2	108	
	Centrum	69	27	3	1	206	
	Prawica	57	35	6	3	217	
	Trudno powiedzieć	60	26	4	10	112	



Tabela 7

		Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy będzie się Pan(i) kierował(a):				Liczba osób	
		wyłącznie osobami kandydatów	zarówno osobami kandydatów, jak i tym, jakie partie polityczne reprezentują	przede wszystkim tym, jakie partie polityczne reprezentują	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%		
Ogółem		56	36	5	3	642	
Płeć	Mężczyźni	59	33	5	3	310	
	Kobiety	53	39	6	3	332	
Wiek	18–24 lata	37	56	7		57	
	25–34	44	48	6	2	127	
	35–44	60	32	4	4	115	
	45–54	66	29	4	1	109	
	55–64	63	29	4	4	118	
	65 lat i więcej	57	31	5	6	117	
Miejsce zamieszkania	Wieś	67	25	5	4	269	
	Miasto do 19 999	63	27	4	6	88	
	20 000 – 99 999	54	36	9	2	112	
	100 000 – 499 999	38	55	4	3	103	
	500 000 i więcej mieszk.	32	65	3		69	
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	60	22	13	5	111	
	Zasadnicze zawodowe	67	24	5	3	139	
	Średnie	52	42	3	4	201	
	Wyższe	49	47	2	1	190	
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	47	51	2		89	
	Średni personel, technicy	59	41			32	
	Pracownicy adm.-biurowi	46	43	5	6	40	
	Pracownicy usług	49	45		5	36	
	Robotnicy wykwalifikowani	63	31	4	1	65	
	Robotnicy niewykwalifik.	72	26		2	34	
	Rolnicy	76	20	4		30	
	Pracujący na własny rach.	62	31	7		29	
	Bezrobotni	53	26	13	8	43	
	Emeryci	57	31	6	6	149	
	Renciści	60	28	8	3	43	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	57	40	1	2	113	
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	52	39	6	3	47	
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	40	3	1	173	
	prywatnym gosp. rolnym	78	18	3		31	
	Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	30	9	5	62
		501–750	58	30	8	4	50
		751–1000	58	36	3	3	104
		1001–1500	55	37	4	4	115
		Powyżej 1500 zł	54	42	3	1	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	40	7	4	71	
	Średnie	57	34	5	4	285	
	Dobre	56	37	5	2	286	
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	43	3	5	46	
	Raz w tygodniu	55	36	7	2	277	
	1–2 razy w miesiącu	63	31	2	4	127	
	Kilka razy w roku	58	37	3	2	126	
	W ogóle nie uczestniczy	45	40	9	6	63	
Poglądy polityczne	Lewica	54	38	8	1	108	
	Centrum	60	33	4	3	206	
	Prawica	48	43	6	3	217	
	Trudno powiedzieć	64	26	4	7	112	